Numer 1. Lwów — Styczeń 1913. Rok IX.

OSZCZĘDNOŚĆ

Organ „Związku Galicyjskich Kas Oszczędności“

Wychodzi raz na miesiąc.

Redaguje
Biuro Związku.

Redakcya i Administracya
Lwów, ulica Stryjska l. 4.

Prenumerata
roczna z przesyłką pocztową 5 kor.

Ogłoszenia
70 kor. za stronicę, przy powtarzaniu odpowiedni opust.

TREŚĆ: Reskrypt ministerstwa spraw wewnętrznych w sprawie książkowych strat kursowych. — W sprawie należytości od kwitu ekstabulacyjnych. — Notatki: „Die Bewertung von Wohngebäuden“. Kalkulation für den Bau Kauf Verhauf und die Belehnung auf Grund der neuen Stouergesetze v. Robert Mully von Oppenried. — Marki kontrolne do książeczek wkładkowych. — Inseraty.

Reskrypt Ministerstwa spraw wewnętrznych w sprawie książkowych strat kursowych.

(z dnia 16. stycznia 1913 L. 44.669 ex 1912).

Silny spadek kursu papierów wartościowych zniewolił w roku zeszłym istniejące Związki kas oszczędności jak nie mniej cały szereg towarzystw asekuracyjnych i banków emisyjnych do poczynienia kroków mających na celu wyjednanie u właściwych władz zezwolenia na tego rodzaju bilansowanie tegorocznych strat kursowych, aby straty te, tylko rachunkowe nie odbiły się ujemnie na bilansach i nie zmusiły zarządy tych instytucyj do zamknięcia swych rachunków bardzo znaczną stratą.

Na skutek tych podań Ministerstwo spraw wewnętrznych w pozozumieniu z Ministerstwem skarbu i rolnictwa wydało reskrypt, którym zezwala na amortyzacyę książkowych strat kasowych w okresie pięciu lat, nakłada atoli na te instytucye obowiązek, aby w latach 1913 i 1914 stosunek lokacyi ruchomych do nieruchomych, przez zakupno papierów wartościowych w ten sposób został uregulowany, aby lokacye ruchome wynosiły 30% nieruchome 70% i by ten stosunek nadal stale został zachowany, przyczem z tych 30% lokacyj ruchomych ma być połowa ulokowana w papierach państwowych

Wprowadzenie tej 70%-wej granicy dla lokacyi nieruchomych jakoteż zarządzenie co do części lokacyi ruchomej w papierach pństwowych ma bez wyjątku obowiązywać wszystkie kasy oszczędności a to niezależnie od sposobu zarachowania strat kursowych względnie od sposobu pokrycia tych strat kursowych. Reskrypt ten opiewa.

„W obec bardzo znacznych strat kursowych jakie w ciągu roku 1912 wykazują wszystkie walory lokacyjne i w uznaniu niekorzystnych skutków dla bilansów wielu kas oszczędności, które nie mają rezerw na pokrycie strat kursowych, Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem skarbu, z c. k. Ministerstwem rolnictwa i c. k. Ministerstwem sprawiedliwości widzi się spowodowanem, na wielostronne podania kół interesowanych — przy równoczesnem uchyleniu swego reskryptu z dnia 30. stycznia 1912 L. 39435/911 zezwolić na wstawienie niepokrytych przez rezerwy kursowe książkowych strat kursowych do aktywów bilansu w y j ą t k o w o pod następującymi warunkami:

1. Papiery wartościowe mają być po kursie pieniężnym (Geldkurs) w dniu zamknięcia obliczone i w tej wartości do bilansu wstawione.

2. Ponieważ wszystkie specyalne fundusze rezerwowe na różnice kursowe mają być uważane jako jedna całość, przeto też wszystkie ewentualne książkowe zyski i wszystkie straty na papierach wartościowych, znajdujących się w posiadaniu kas oszczędności razem zebrane — a więc bez względu, czy te efekty względnie rezerwy kursowe oddzielnie w funduszu obrotowym i w funduszu rezerwowym są prowadzone, mają być sobie względnie wszystkim w danej chwili istniejącym rezerwom przeciwstawione.

Następnie wszystkie istniejące rezerwy kursowe mają być użyte na pokrycie książkowych strat kursowych.

3. Książkowe straty lat poprzednich muszą być już w całości umorzone, chyba że w aktywach bilansu na rok 1911 były prowadzone ściśle na zasadzie tut. reskryptu z 30 stycznia 1911 L. 39435/911.

4. Straty kursowe, które nastąpiły w roku 1912 względnie straty, które w następnych latach nastąpić mogą, łącznie ze stratami, wprowadzonemi do aktywów bilansu za rok 1911, mogą być tylko wówczas wprowadzone do aktywów bilansu, jeśli znajdują pełne książkowe pokrycie w istniejących efektywnych rezerwach.

Przy tych kasach oszczędności, przy których książkowe straty kursowe przewyższają istniejące jeszcze rezerwy kursowe i fundusze rezerwowe (łącznie z czystym zyskiem za rok 1912) mają być książkowe straty kursowe w pierwszym rzędzie pokryte przez odpisanie z rezerw kursowych i z ogólnych rezerw o ile one na to wystarczą, — na resztę zaś niepokrytej książkowej straty kursowej gmina, która kasę założyła, ma wystawić, celem sprowadzenia bilansowej równowagi, na podstawie przyjętej poręki

osobny list gwarancyjny co do brakującej kwoty, a na podstawie tego listu dopiero może nastąpić wstawienie tej kwoty do aktywów bilansu jako pretensya do gwarantującej gminy.

5. Przeniesione do aktywów bilansu za r. 1912 jakoteż ewentualne w następnych latach straty kursowe mają być w przeciągu najbliższych pięciu lat t. j. od 1913 do 1917 w ten sposób z bieżących nadwyżek obrotowych, względnie przez odpisanie z zapasów rezerwowych umorzone, żeby po upływie tego pięcioletniego okresu, pozycya czynna książkowych strat kursowych po stronie aktywów bilansu w zupełności istnieć przestała.

Dlatego też w roku 1913 z książkowych strat kursowych wstawionych w aktywa bilansu za rok 1912 należy zamortyzować jedną piątą, w r. 1914. z wstawionych do bilansu jako jeszcze nie umorzonych różnic jedną czwartą, w roku 1915 z wykazanych w bilansie jako nieumorzonych strat kursowych jedną trzecią, w roku 1916 połowę, a w roku 1917 całą do bilansu na rok 1916 jako aktywną wprowadzoną resztę rachunkowych strat kursowych.

Przy tem wszystkiem jednak coroczna kwota umorzenia wstawianych jako aktywum książkowych różnic kursowych począwszy od roku 1914 ma na każdy wypadek wynosić co najmniej taką kwotę, jaka w roku 1913 została odpisana.

Ten plan umorzenia obowiązuje także te kasy, które może ewentualnie dopiero w późniejszym czasie zastosują przeniesienie książkowych różnic kursowych, a mianowicie w ten sposób, że jeśli jaka kasa oszczędności, np. w roku 1915 musiała wykazać straty kursowe, a pokrycia tych strat nie chciałaby przeprowadzić przez rachunek zysków i strat lub przez odpisanie z funduszów rezerwowych, wówczas w roku 1916 z wstawionych do bilansu jako aktywum książkowych strat kursowych, musiałaby umorzyć nie jedną piątą, ale połowę.

Książkowe zyski kursowe przypadające w latach bilansowych 1912 do włącznie 1916 mają być w całości użyte do wzmocnienia amortyzacyi w odnośnych latach, jednakże pozostają bez wpływu na obliczenie w następnym roku kwoty amortyzacyjnej wedle planu umorzenia.

Ta kwota amortyzacyjna ma być obliczoną na podstawie ogólnej cyfry pierwotnie wstawionej jako aktywum do bilansu książkowych strat, po potrąceniu kwot zamortyzowanych, tak, że amortyzacya może nastąpić w krótszym czasie niż to oznaczono w poprzednim ustępie.

Dołączone wzory uwidoczniają wspomniany sposób amortyzacyi. Rezerwy kursowe zatem mogłyby być na nowo tworzone dopiero po zupełnem umorzeniu wszystkich strat kursowych.

Przeprowadzenie amortyzacyi ma być w sprawozdaniach rocznych kas oszczędności szczegółowo przedstawione w porównaniu z latami poprzedniemi.

W taki sam sposób może być odpisana pretensya do gminy wstawiona do bilansu po myśli punktu 4.

Datki na cele dobroczynne będą mogły rozdzielać tylko te kasy, których fundusz rezerwowy po potrąceniu wstawionych do stanu czynnego książkowych strat kursowych przekracza 5% całego kapitału wkładkowego.

W tych kasach, w których czysty zysk administracyjny przez roczną ratę umorzenia nie zostanie w zupełności wyczerpany, należy połowę czystego zysku, pozostałego po potrąceniu tej raty umorzenia wcielić do ogólnego funduszu rezerwowego, drugą połową można za zezwoleniem politycznej władzy krajowej rozporządzać po myśli statutów zakładu.

Przyznanie datków na nadzwyczajne cele dobroczynne przez te kasy oszczędności których czysty zysk przez kwotę umorzenia w całości będzie wyczerpany, zawsze z zastosowaniem powyższych ograniczeń, zależeć będzie od zezwolenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych.

7. Kasy oszczędności są obowiązane w ciągu roku 1913 i 1914 lokacye ruchome i nieruchome przez zakupno papierów wartościowych tak uregulować, by stosunek 30 : 70 osiągnięty i nadal trwale był utrzymywany, przy czem połowa ruchomych lokacyi ma być umieszczoną w walorach państwowych.

O ileby ten stosunek bez ważnego powodu do końca 1914 nie mógł być wprowadzony, muszą wszystkie, aż do tego czasu na stronę aktywów wprowadzone i jeszcze nie umorzone książkowe straty kursowe być pokryte z zysku administracyjnego za rok 1914 względnie z istniejącego z końcem 1914 roku funduszu rezerwowego a prócz tego kasy te tak długo nie mogą mieć widoków na uzyskanie zatwierdzenia rozdziału datków na cele dobroczynne dopokąd przepisany stosunek nie będzie osiągnięty.

Kasom oszczędności — co się samo przez się rozumie — wolno książkowe straty kursowe nie pokryte przez rezerwy kursowe pokrywać z bieżących nadwyżek, względnie po prostu przez odpisanie z funduszu rezerwowego.

C. k. Namiestnictwu poleca się, przy sposobności badania zamknięć rachunkowych jakoteż przy urzędowem załatwianiu podań o zatwierdzenie rozdziału datków surowo przestrzegać, by kasy do powyższych warunków się zastosowały, — a w razie przeciwnym, postępować w myśl wskazówek zawartych w poprzednich punktach,

Należy również wywrzeć nacisk na wszystkie inne kasy oszczędności, które nie robią użytku z dozwolonego powyżej sposobu bilansowania, a zwłaszcza na te kasy, które nie mają wcale zapasu papierów wartościowych, aby doprowadziły po myśli punktu 7. bezwarunkowo do opartego na doświadczeniu zestosunkowania lokacyj ruchomych przy czem niezatwierdzanie datków będzie skutecznym środkiem do zniewolenia ich do tego.

O ileby wbrew oczekiwaniu ta lub owa gmina gwarantująca nie chciała wydać wymaganego po myśli punktu 4. listu gwarancyjnego koniecznego do sprowadzenia równowagi bilansowej, albo o ileby wzmiankowane tamże uzupełnienie deficytu było niemożliwe, w takim razie c. k. Namiestnictwo rozważy, czy ze względu na niedostateczne pokrycie wkładek dotyczącej kasy oszczędności nie ma powodu do szczególnych zarządzeń na podstawie § 27. regulatywu dla kas oszczędności.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych.

Heinold.

Przykłady do punktu 5. reskryptu:

I. Plan umorzenia

bez uwzględnienia ewentualnych zmian kursowych w dniu bilansowania.

Rok bilansowy	Bilansowa cyfra wstawionych w aktywa i przypadających jeszcze do umorzenia strat kursowych	Stosunek umorzenia	Kwota umorzenia przypadająca do pokrycia z czystego zysku względnie przez odpisanie z funduszu rezerwowego
1912	K 107.940·—	1/5	K 21.588·—
1913	K 86.352·—	1/4	K 21.588.—
1914	K 64.764·—	1/3	K 21.588·—
1915	K 43.176·—	1/2	K 21.588·—
1916	K 21.588·—	1/1	K 21.588·—

II. Plan umorzenia

z uwzględnieniem nowych w dniu bilansowania książkowych strat kursowych.

Rok bilansowy	Nowe w dniu bilansowania przybywające straty kursowe	Bilansowa cyfra wstawionych w aktywa i przypadających jeszcze do umorzenia strat kursowych	Stosunek umorzenia	Kwota umorzenia przypadająca do pokrycia z czystego zysku względnie przez odpisanie z funduszu rezerwowego
1912		K 107.940·—	1/5	K 21.588·—
1913	K 6.024·—	K 86.352·— + „ 6.024·— K 92.376·—	1/4	K 23.094·—
1914	—	K 69.282·—	1/3	K 23.094·—
1915	K 2.562·—	K 46.188·— + „ 2.562·— K 48.750·—	1/2	K 24.375·—
1916	K 4.000·—	K 24.375·— + „ 4.000·— K 28.375·—	1/1	K. 28.375·—

III. Plan umorzenia

z książkowymi zyskami kursowymi w dniu bilansowania.

Rok bilansowy	W dniu bilansowania wykazane książkowe zyski kursowe	Bilansowa cyfra wstawionych w aktywa i przypadających jeszcze do pokrycia książkowych strat kursowych	Stosunek umorzenia	Kwota umorzenia przypadająca do pokrycia z czystego zysku względnie przez odpisanie z funduszu rezerwowego	Uwaga
1912	—	K 107.940·—	1/5	K 21.588·—	107.940 — 21.588 = 86.352
1913	K 3.200·—	K 86.352·— — „ 3.200·— K 83.152·—	1/4 od K 86.352·—	K 21.588·—	83.152 — 21.588 = 61.564
1914	—	K 61.564·—	1/2 od tego byłoby tylko K 20.521·34	K 21.588·—	61.564 — 21.588 = 39.976
1915	K 9.872·—	K 39.976·— — „ 9.872·— K 30.104·—	1/2 od K 39.976.— byłoby tylko K 19.988·—	K 21.588·—	30.104 — 21.588 = 8.516
1916	K 13.107·—	K 8.516·— — „ 13.107·— K 4.591·—	1/1	—	Pozostaje książkowa rezerwa na straty kursowe w sumie K 4.591·—

IV. Plan umorzenia

z książkowymi zyskami względnie książkowemi stratami kursowymi.

Rok bilansowy	W dniu bilansowania wykazane książkowe zyski kursowe	Nowe w dniu bilansowania przybywające książkowe straty kursowe	Bilansowa cyfra wstawionych do aktywów i przypadających jeszcze do umorzenia książkowych strat kursowych	Stosunek umorzenia	Wysokość kwoty umorzenia przypadającej do pokrycia z czystego zysku wzgl. przez odpisanie z funduszu rezerwowego	Uwaga
1912	—	—	K 107.940·—	1/5	K 21.588·—	
1913	K 3.200·—	K 6.024·—	K 86.352·— — „ 3.200·— + „ 6.024·— K 89.176·—	1/4	K 22.294·—	K 89.176·— — „ 22.294·— K 66.882·—
1914	—	—	K 66.882·—	1/3	K 22.294·—	K 66.882·— — „ 22.294·— K 44.588·—
1915	K 9.872·—	K 2.562·—	K 44.588·— — „ 9.872·— + „ 2.562·— K 37.278·—	1/2 od 44.588	K 22.294·—	K 37.278·— — „ 22.294·— K 14.984·—
1916	K 13.107·—	K 4.000·—	K 14.984·— — „ 13.107·— + „ 4.000·— K 5.877·—	1/1	K 5.877·—	

Reskrypt ten to nowy cios wymierzony, przeciw kasom oszczędności, którego ostrze odbije się także bardzo ujemnie na wszystkich niemal instytucyach emisyjnych.

W pierwszym rzędzie reskryptowi temu a względnie ministerstwu zarzucić można brak kompetencyi do wydawania tego rodzaju zarządzeń. Wiadomo, że pierwotnie rząd nosił się z myślą przeprowadzenia w drodze, jedynie zdaniem naszem właściwej, — tj. w drodze ustawodawczej postanowienia, by kasy oszczędności obowiązane były, pewną część swoich funduszów ruchomych lokować w papierach państwowych.

Przed dwoma, czy trzema laty, gdy sprawa ta była także na porządku dziennym w państwie niemieckiem, rząd starał się wysondawać i opinię kół interesowanych t. j. kas oszczędności i instytucyj ubezpieczeniowych, jak nie mniej opinię publiczną. Odbyły się liczne konferencye, ankiety, — jednakże nie wypadły one po myśli rządu, — przeto też na razie projekt ustawodawczego nałożenia na kasy oszczędności obowiązku zakupna rent poszedł w odwłokę.

Już wówczas związki kas oszczędności — jakkolwiek w zasadzie nie miałyby nic przeciw nałożeniu na nie obowiązku zakupna papierów państw. w umiarkowanej mierze, broniły się przeciw nałożeniu na nie tego obowiązku w drodze administracyjnej. Rozumowano bowiem słusznie, że skoro organizacya kas oszczędności opiera się na akcie ustawodawczym, — a takim jest bez wątpienia regulatyw z roku 1844. — więc i wszelkie zmiany tego aktu nie mogą być inaczej przeprowadzone jak tylko w drodze ustawodawczej. I jeśli dziś kasy oszczędności dopuszczą, że zwykłe rozporządzenie ministerstwa każe im mieć 15% lokacyj ruchomych w papierach wartościowych, a stosunek lokacyj ruchomych do nieruchomych uregulować jak 30 : 70 — więc któż zaręczy, że jeśli pomimo tego genialnego reskryptu kurs rent albo wcale się nie poprawi, albo nie w takim stosunku, jakby sobie tego rząd życzył,—otóż, któż zaręczy, że ministerstwo nie rozporządzi znowu w drodze administracyjnej, że stosunek lokacyi ruchomych do nieruchomych ma wynosić 40 : 60 lub 50 : 50 — a zapas papierów państwowych 20 lub 25% kapitału wkładkowego.

Regulatyw — ta ustawa dla kas oszczędności pozostawia im w tym względzie autonómię — w regulatywie tym nigdzie nie ma cyfrowo podanego zastosunkowania lokacyj ruchomych do nieruchomych ani też jaki procent kapitału wkładkowego ma być lokowany w tych lub owych papierach.

Reskrypt ten zatem, pominąwszy nawet zupełną bezwzględność w postępowaniu z kasami oszczędności, jest aktem wprost n i e ł e g a l n y m, bo wkracza w prawa, zagwarantowane kasom regulatywem, a także i wzorowym statutem.

Akt ten godzi w autonomię kas, ogranicza bezprawnie ich uprawnienia jako przedsiębiorców, uprawnienia natury czysto prywatno-prawnej, których ograniczanie mogłoby nastąpić tylko i jedynie w drodze ustawodawczej.

W państwie konstytucyjnem akt taki miejsca mieć nie powinien; ministerstwo atoli, chcąc wyzyskać po prostu trudną sytuacyę kas oszczędności, spowodowaną nie z ich winy, lecz raczej z winy mocarstwowej polityki rządu, chce przemycić tą drogą postanowienie, co do którego jasno sobie zdaje sprawę, że w drodze ustawodawczej w tej osnowie, pod takimi warunkami i w takich cyfrowych szczegółach przejść by nie mogło.

Aktem tym, nakładającym na kasy obowiązek w pewnym ograniczonym czasie zestosunkowanie swych lokacyj i zaopatrzenie się w renty rząd chce wyzyskać swoje prawo zwierzchnictwa jako władzy administracyjnej jakie mu na zasadzie ustaw przysługuje nad kasami oszczędności.

A więc przeciw temu reskryptowi, jako formalnie i prawnie nielegalnemu, ograniczającemu autonomię i przysługujące każdemu przedsiębiorcy uprawnienia natury prywatno-prawnej, kasy oszczędności wszelkimi sposobami bronić się muszą i bronić się będą.

Zanim przystąpimy do omówienia samej osnowy reskryptu i konsekwencyj finansowej i ekonomicznej natury musimy zwrócić uwugę na ustęp 4. i ustęp końcowy reskryptu mówiący o liście gwa-

rancyjnym ciała autonomicznego, które kasę założyło.

Tego rodzaju niefortunna stylizacya — a raczej tego rodzaju niefotunne żądanie reskryptu kryje w sobie bardzo groźne niebezpieczeństwo dla kas oszczędności. Żądanie jakiejś specyalnej gwarancyi w obec gwarancyi ogólnej wypowiedzianej w statucie, bez której żadna kasa nie mogłaby być założoną, osłabia i podkopuje znaczenie tej gwarancyi opartej na prawomocnej uchwale ciała autonomicznego, które założyło kasę oszczędności, Ta gwarancya jest chyba tak daleko idącą, gwarantuje bowiem za wszystkie wkładki i statutom odpowiadające oprocentowanie że żądanie jeszcze jakiejś specyalnej gwarancyi jest po prostu nonsensem. — Nawet jeśliby skutkiem złej gospodarki zarządu brakło pokrycia dla wszystkich wkładek. — żaden właściciel wkładki nie poniesie ani halerza straty czy to w kapitale czy w procentach, bo to mu zagwarantowała gmina i powiat całym swym ruchomym i nieruchomym majątkiem,o raz siłą podatkową gminy i powiatu.

Więc jakiż cel żądania tej jakiejś specyalnej gwarancyi. — W tem postanowieniu należy się chyba tylko dopatrywać chęci szkodzenia kasom oszszędnośc,i podkopania ich znaczenia i zlekceważenia gwarantów.

A teraz przejdźmy do finansowej strony i dalszych skutków tego reskryptu. Przedewszystkiem uderzająca jest sprzeczność w zarządzeniach co do pokrycia — jak powiada reskrypt bardzo znacznych strat kursowych, — z jednej, a naciskiem do zakupywania w wydatniejszej mierze papierów zwłaszcza państwowych. które na straty kursowe najbardziej są czułe i z drugiej strony. — Weźmy na uwagę, że kasy oszczędności, przeważnie posiadają papiery ulegające losowaniu, że papiery te nie zakupują w celach spekulacyjnych, — lecz na długotrwałe stałe posiadanie, że więc każdy papier przy losowaniu będzie czy prędzej czy później zrealizowany wedle swej nominalnej wartości; Kasy oszczędności mają zatem chcąc uczynić zadość postanowieniom reskryptu wyzbyć się tych papierów, które im bezwarunkowo żadną stratą nie grożą, a zakupywać renty państwowe — które przy lada zawierusze politycznej spadają na kursie i powodują nowe straty. I co w tem jeszcze dziwnego, że rząd żąda, aby na te straty, na które rząd sam kasy przez swe zarządzenia, przez swą politykę naraża, gwaraetowały te ciała autonomiczne, które kasę założyły.

Wynika stąd, że tendencyą i praktycznym celom całego tego zarządzenia, było bez względu na dobro kas oszczędności, zniewolenie ich do przyjścia z pomocą coraz gorszej konjunkturze państwowych papierów wartościowych, z równoczesnem przerzuceniem odpowiedzialności za te straty na gminy i powiaty. Byłoby o wiele etyczniej, gdyby rząd — o ile jest pewny, że zarządzenie to poprawi kurs rent, — zagwarantował kasom, że wykonując polecenie wydane reskryptem, nie będą narażone na żadne straty — a gdyby one pomimo nastąpiły, rząd za nie gwarantuje i odpowiada!

Wynikiem tego zarządzenia, muszą być bezwarunkowo straty — lecz nie tylko książkowe czyli rachunkowe straty kursowe, lecz straty rzeczywiste, które muszą być zrealizowane i przeprowadzone przez rachunek zysków i strat.

Kasy oszczędności papiery, które zakupiły do swoich funduszów, zakupiły po cenie znacznie wyższej niż ich kurs obecny. Konjunktura ekonomiczna w całej Europie jest tego rodzaju, iż nie można spodziewać się, aby papiery lokacyjne poszły w niedługim czasie w górę. O ile kasy oszczędności chciałyby zastosować się do postanowień reskryptu musiałyby w pierwszym rzędzie pozbyć się papierów znajdujących się w ich posiadaniu.

Austryackie kasy oszczędności posiadają w funduszu obrotowym przeszło 1.800.000.000 w papierach wartościowych ; przypuśćmy, że z tego mają w rentach 1000 milionów (co wydaje się nam stanowczo cyfrą za wysoką) więc pozostaje 800 milionów krajowych papierów lokacyjnych do sprzedaży w ciągu lat dwóch. Rzucenie takiej masy papierów na targ musi bezwarunkowo wywołać ich derutę, i co zatem idzie efektywne straty. Jak kasy mają te efektywne straty pokryć o tem reskrypt nie wspomina i wcale się o to nie troszczy, bo tu chodzi o podreperowanie kursu rent, choćby to miało być połączone z ruiną i uniemożliwieniem egzystencyi kasom oszczędności.

W samej Galicyi kasy oszczędności posiadają około 38 milionów papierów wartościowych, z czego w rentach około 7—8 milionów, reszta w papierach krajowych instytucyj emisyjnych, pożyczkach krajowych i obligacyach miast a więc w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwą kredytowego ziemskiego! w listach zastawnych Banku krajowego, Banku hipotecznego, obligacyach komunalnych Banku krajowego w pożyczkach krajowych. itd

Same zatem galicyjskie kasy oszczędności rzucą na targ prawie 28 milionów papierów krajowych i to w czasie, który do tego rodzaju transakcyj jest najniebezpieczniejszy.

Reskrypt ten godzi więc nie tylko na kasy oszczędności, ale także we wszystkie krajowe instytucye emisyjne. Spodziewać się przeto należy, że i one będą musiały w sprawie tej zabrać głos i bronić się przeciw deprecyonowaniu ich papierów.

Ustęp 7 jest tak niemożliwie stylizowany, że nastręcza różne wątpliwości, które znalazły nawet swój wyraz w notatkach poważnej prasy codziennej. Ustęp ten brzmi: „Kasy oszczędności są obowiązane w ciągu roku 1913 i 1914 lokacye ruchome i nieruchome przez zakupno papierów wartościowych tak uregulować by stosunek 30:70 osiągnięty i nadal był utrzymywany, przyczem połowa ruchomych lokacyj ma być umieszczoną w walorach państwowych".

Brzmienie to nasuwa wątpliwości czy przez ruchome lokacye nie rozumie ministerstwo li tylko lokacyi w papierach wartościowych. Wątpliwość ta na niejedną kasę może wpłynąć w tym kierunku. że zrealizuje wszystkie inne lokacye, aż do potrzebnej rzekomo miary, i 30% swoich funduszów obrotowych ulokuje tylko w papierach wartościowych.

Przypatrzmy się teraz dalszej konsekwencyi tego zarządzenia. Przedewszystkiem zakreślony dwuletni termin do wprowadzenia stosunku 30 : 70 między lokacyami ruchomemi a nieruchomemi jest bezwarknkowo za krótki i wprowadzenie tego stosunku w tym czasie jest niewykonalne. Trzeba zważyć, że przeważna część kas prowincyonalnych uprawia silniej kredyt hipoteczny, choćby tylko dlatego, że w małych prowincyonalnych miastach ani przemysł ani handel nie są tak rozwinięte, aby kasa mogła eskontować weksle, udzielać zaliczek na lombard, lokować w większych instytucyach itd. A więc działalność kasy z konieczności, wywołanej stosunkami lokalnymi. ogranicza się przeważnie na kredyt hipoteczny, — co zresztą nie grozi żadnem niebezpieczeństwem, gdyż prowincyonalne kasy oszczędności, nie mając wkładek większych, spekulacyjnych, nie potrzebują tak silnych lokacyi ruchomych. Są kasy, gdzie pożyczki hipoteczne dochodzą do 80 i 85% kapitału wkładkowego — a ponieważ są to pożyczki włościańskie — włościanin nasz zaś jest bardzo do-

brym płatnikiem, przeto też i te kasy mają prawie zawsze dostateczny kapitał na wypłatę wkładek z rat wpływających jak najregularniej.

Na te kasy teraz nakłada się obowiązek. by w ciągu dwu lat, po roku strasznej klęski elementarnej. jaka nawiedziła Galicyę w roku 1912 — zredukowały swoje lokacye nieruchome, a więc abyiz pożyczek hipotecznych wypowiedziały 10—15% na to, aby zakupić za te 15% rent państwowych.

Idźmy dalej: Prowincyonalne kasy oszczędności pozbywając się 10—15% swoich dobrze oprocentowanych pożyczek hipotecznych i zakupując tyleż renty państwowej i w ogóle papierów wartościowych muszą być narażone na niechybną stratę w procentach, gdyż przeważnie płacą od wkładek wyższą stopę procentową, niż przynosi renta, choćby najniżej zakupiona.

A zatem od 15% kapitału wkładkowego ulokowanego w rentach państwowych kasy nie będą miały odpowiedniego dochodu, wystarczającego na opłacenie procentów biernych od takiej samej kwoty, Rezultatem tego musi być podwyższenie procentu od lokacyi czynnych a więc w pierwszym rzędzie od pożyczek hipotecznych.

Są to wszystkie momenta. wnikające tak głęboko w całą administracyę kas oszczędności, uniemożliwiające im wprost egzystencyę i spełnienie zadań, zakreślonych regulatywem i statutem, tak, że musi się podejrzywać wprost złą wolę, chęć podkopania nietylko bytu tych instytucyj — ale także bytu setek instytucyj i zakładów humanitarnych i dobroczynnych, których istnienie opiera na subwencyach otrzymywanych z kas oszczędności. A gdy się zważy, że w wielu bardzo wypadkach ścisłe wykonanie tego reskryptu uniemożliwi także kasom oszczędności zwłaszcza gminnym wydzielenie z zysków znacznych subwencyj na cele gminy, musi się przyjść do przekonania, że reskrypt ten nie ma za sobą ani jednego pro — natomiast wszystko przemawia przeciw niemu.

Nie dziw też, że reskrypt ten pod względem formalnym nielegalny i nie dopuszczalny w państwie konstytucyjnem, pod względem zaś materyalnym obliczony na szkodę najszerszych kół interesowanych i związanych rozlicznymi stosunkami z kasami oszczędności wywołał ogólne oburzenie i to tak w w sferach kas oszczędności, jak i w szeregu instytucyi emisyjnych, w ciałach autonomicznych a nadto w szerokich kołach społeczeństwa.

Prasa codzienna notuje rozmaite głosy i uwagi ludzi fachowych i instytuhyi. Wnet po wydaniu tego reskryptu, Neue freie Presse w drodze telegraficznej zażądała opinii największych kas oszczędności w w sprawie tego reskryptu i oto są odpowiedzi niektórych kas

I tak: Czeska Kasa oszczędności wi Pradze odpowiedziała: Niezadowolenie i nieprzychylne stanowisko kas oszczędności ma swój powód głównie w korzystniejszem traktowaniu innych instytucyj w tej samej sprawie i w zbyt krótkim czasie, zakreślonym do wprowadzenia wymaganego stosunku co w danych okolicznościach może być szkodliwem także dla posiadłości nieruchomych".

Kasa oszczędności w Reichenbergu oświadcza: Kasy oszczędności mogły i miały prawo żądać ze strony rządu więcej względności w sprawie książkowania niepokrytych strat kursowych.

Akcya pomocnicza była na każdy sposób konieczna dlatego też ze względu na pięcioletni okres umorzenia nie jest ono wcale a wcale żadnem ułatwieniem. Wygląda to zatem na bezwzględne wykorzystanie przykrej sytucyi, jeżeli się przytem rob usiłowania, aby konieczny jakiś sposób książkowego przeprowadzenia użyć na to, aby zmusić kasy oszczędności do zakupna walorów państwowych. Jest to z gruntu fałszywem pojmowaniem zwierzchniczej władzy państwowej, której najpierwszym obowiązkiem jest obrona interesów kas oszczędności, ale nie egoistyczne panowanie.

Usiłowaniom rządu, aby tymi drogami zobowiązać kasy do przymusowego zakupna walorów państwowych, kasy muszą pod każdym względem się oprzeć, gdyż brak tym usiłowaniom moralnych warunków, przeprowadzenie zzś reskryptu skutkiem użycia środków stojących do dyspozycyi, na zakupno rent, musiałoby wywołać na polu przemysłu budowlanego i na targu hipotecznym największe zawikłania a wszystkim dotychczasowym pracom na polu reformy mieszkaniowej na całe lata silnieby zaszkodziło.

Również i jedyny cel tego reskryptu tj. poprawa kursu rent, nigdy nie zostanie osiągnięty a nadto jest kwestya, czy tego rodzaju postanowienia poprostu w drodze rozporządzenia mogą być wydawane czy też nie powinny wyjść w drodze ustawy".

Galicyjska Kasa oszczędności oświadcza:

„Obowiązek do lokacyi najmniej 15% kapitału wkładkowego w rentach państwowych do roku 1914 jest w naszej instytucyi, ze względu na obecny nasz zapas papierów wartościowych, na położenie targu pieniężnego, i ze względu na niemożliwe zredukowanie nieruchomych lokacyj w tak ograniczonym czasie nie do przeprowadzania; zarządzenie to jest dla papierów naszych krajowych instytucyj w wysokim stopniu niebezpieczne i połączone z ryzykiem jeszcze dotkliwszych strat kursowych",

W podobnym duchu oświadczyły i zapewne oświadczą się wszystkie kasy oszczędności i dołożą wszelkich starań, aby reskrypt ten został uchylony. Jeśli rząd chce kasom oszczędności przyjść z jakąś pomocą, z jakiemś ułatwieniem, niech to zrobi, ale nie przykładając noża do gardła, bez gróźb niesmacznych i nie godnych szanującego się i poszanowania wymagającego rządu, — Groźby niezatwierdzenia datków, dobroczynnych, groźby komisarzem rządowym kasy oszczędności się nie ulękną, są bowiem zbyt silnemi instytucyami i zbyt głęboko w korzenionemi w ekonomiczne i ogólno gospodarcze życie społeczeństw, powiązane z niemi całym szeregiem najżywotniejszych interesów, aby się dały terroryzować.

Takiem postępywaniem rząd nic nie zyska, — a § 27 regulatywu nie daje mu kompetencyi do takiego rodzaju zarządzeń Nadzór władzy państwowej ma obowiązek na podstawie tego paragrafu wydawać postanowienia i zarządzenia, „zmnierzające do odwrócenia szkody" ale nie „zmierzające do narażania tych instytucyj na szkody", – a jak wyżej wykazaliśmy, ś isłe wykonanie tego reskryptu połączone jest z niechybną i nieuniknioną szkodą dla kas oszczędności.

W sprawie należytości od kwitu ekstabulacyjnych.

Jeżeli w kwicie odnoszącym się do oprocentowanego długu wierzyciel potwierdza odbiór pożyczonej sumy z przynależytościami, wówczas przy

uiszczeniu należytości stemplowej należy wyjść z założenia, że dłużnik w rzeczywistości więcej zapłacił jak samą sumę pożyczkową.

Tak orzekł trybunał administracyjny orzeczeniem z dnia 20. lutego 1912 L. 13487 a to zastępujących motywów:

W kwicie wystawionym przez kasę oszczędności we Freiwaldau z dnia 28. lipca 1909 w którym na wstępie powiedziano, że na realności należącej do małżonków Adolfa i Anny B. Nr. 166. cięży na podstawie skryptu dłużnego z dnia 3. lutego 1883 prawo zastawu dla pożyczki 300 złr. czyli 600 koron wraz z 6% odsetkami i należytościami ubocznymi w kwocie K 40 — na rzecz kasy oszczędności we Freiwaldau kwituje kasa oszczędności spłatę pretensyi K. 600 z przynależytościami i zezwala na wykreślenie tej pretensyi K. 600 — wraz ze wszystkimi przynależytościami. Od dokumentu tego zaopatrzonego stemplem na 1. kor. 88 h. na podstawie urzędowego doniesienia po myśli § 79. i poz. tar 47 a, względnie 101. I. An) ust. należ. przypisano dalszą pojedynczą należytość 62 h. i podwyżkę K. 1.24 razem przeto 1. kor. 86 h.

W zażaleniu, wniesionem przeciw temu orzeczeniu zaznaczono, że należytość wymierzoną być winna tylko od kwoty K. 600. — Gdyż tylko tę kwotę kasa kwituje, zapłata zaś jakiejkolwiek dalszej kwoty w procentach i należytościach ubocznych nie została cyfrowo oznaczona.

Zarzut ten trybunał administracyjny uznał za nieuzasadniony, gdyż treścią kwestyonowaego dokumentu jest potwierdzenie odbioru, za które ma być uiszczoną należytość wedle poz. tar 47 a ust. należ. wedle wartości przedmiotu i skali II, a wedle brzmienia kwitu potwierdza się odbiór nietylko K. 600. — lecz wyraźnie odbiór pretensyi K. 600. — wraz z przynależytością a zatem potwierdza się zapłatę sumy pieniężnej na każdy sposób wyższej od kwoty K. 600. — Należytość zatem powinna być uiszczoną wedle stopnia wartości ponad K. 600. — Ponieważ zaś od K. 600 — K. 800 wedle skali II przypada należytość K. 2.50 więc ze względu, że uiszczono tylko K. 1.88, władza skarbowa była uprawnioną do przypisania brakującej należytości wraz z przypadającą podwyżką wedle § 79 ust. należ. Okoliczności, że kwota należytości ubocznych wymieniona jako przynależność nie została w kwicie cyfrowo oznaczona, niema żadnego znaczenia, gdyż z § 5 B. b. ust. należ. wynika, że należytość od dokumentów prawnych ma być i wówczas uiszczoną, choćby wartość świadczenia ani w samym dokumencie nie była podana, ani przez wskazania na inne dokumenta, księgi lub pisma nie była wyrażoną. Brak cyfrowego podania pokwitowanej kwoty mógłby mieć tylko ten skutek, że w miejsce uiszczenia należytości za pomocą marek stemplowych, musiałoby na nastąpić bezpośrednie uiszczenie uależytości. Ustalenie ze strony władzy skarbowej wysokości kwoty, jaka została pokwitowana tytułem należytości ubocznych w niniejszym wypadku mogło być zaniechane, gdyż już najmniejsza kwota przynależności, której zapłatę potwierdza się w kwicie, pociąga za sobą użycia stempla względnie bezpośrednie uiszczenie należytości wedle najbliższego stopnia skali.

Przypisanie podwyżki jest po myśli § 79. ust. (a) ust. nal. uzasadnione choćby samym tylko faktem że uiszczono mniejszą należytość wedle niż ustawy się należała, przeto też brak złego zamiaru przy niedostatecznem uiszczeniu należytości, nie daje stronie wcale ustawowego prawa do żądania odpisania tej należytości.

Notatki.

„Die Bewertung von Wohngebäuden". Kalkulation für den Bau. Kauf Verkauf und die Belehnung auf Grund der neuen Steuergesetze v. Robert Mully von Oppenried"

Przed paru dniami wyszła we Wiedniu u Alfreda Höldera poważna praca p. Mully von Oppenried'a urzędnika pierwszej austryackiej kasy oszczędności we Wiedniu. Samo nazwisko autora, znanego zaszczytnie z poprzednich prac, odnoszących się do stosunków kredytu hipotecznego, daje gwarancyę, że i ta praca spotka się z należytem uznaniem nietylko właścicieli domów, kapitalistów itp. ale także instytucyj finansowych a zwłaszcza kas oszczędności, — gdyż autor jako urzędnik kasy oszczędności, ze szczególniejszą uwagą omówił te kwestye, które dla kas oszczędności mogą mieć większe znaczenie. Punktem wyjścia dla autora, była żywo w ostatnich czasach omawiana sprawa mieszkaniowa i tej też sprawie poświęcił wcale obszerny rozdział pierwszy tej pracy. W tym pierwszym rozdziale omawia szczegółowo brak mieszkań, akcyę na polu budowy mieszkań ze szczególnem uwzględnieniem stosunków wiedeńskich, następnie politykę mieszkaniową, akcyę rządu w sprawie reformy kwestyi mieszkaniowej oraz kwestyę stopy procentowej przy kredycie budowlanym i hipotecznym.

Rozdział drugi poświęcony jest sprawom podatkowym. Omawia w nim autor szczegółowo stare i nowe ustawy podatkwe od budynków, podatek domowo-czynszowy, domowo klasowy, uwolnienia od podatku itp. W dwóch następnych rozdziałach znalazły pomieszczenie tabele co do podatku domowo czynszowego, przykłady do obbliczania podatków itp. Następnie rozdziały omawiają szczegółowo kwestyę czystego dochodu z budynków, rentowności ich, wartość uwolnień podatkowych z licznymi przykładami.

Osobny rozdział poświęca autor ustawom o reformie mieszkaniowej, o funduszu opieki mieszkaniowej itp.

W dodatku cały szereg tabel i dat statystycznych, zawierających ceny mieszkań we wszystkich miastach przeciętne ceny gruntów, kosztów budowy robocizny etc.

Marki kontrolne do książeczek wkładkowych. Ponieważ często się zdarza, że książeczki wkładkowe kas oszczędności stają się łupem złodziei a o ile książeczka nie jest winkulowaną, całą należytość podnoszą osoby do tego nieuprawnione, zanim właściciel spostrzeże utratę książeczki i przedsięweźmie kroki dla ochrony swej własności, wprowadziło bardzo wiele kas oszczędności w państwie niemieckiem, marki kontrolne, sporządzone z aluminium.— Na żądanie każdy właściciel książeczki, otrzymuje markę kontrolną odpowiednio przedziurawioną; książeczkę do której została wydana marka kontrolna, oznacza się jako zastrzeżoną przez wyciśnięcie na niej słów „marka kontrolna" i wszelkie wypłaty na tak oznaczone książeczki, mogą być uskutecznione tylko za równoczesnem przedłożeniem i książeczki i wydanej do niej marki kontrolnej, — tak że nawet w razie zagubienia książeczki właściciel może być spokojny, że należytość osobie nieuprawnionej nie będzie wypłaconą. — Markę taką można wygodnie przyczepić albo do kluczyków o ile je kto nosi albo można ją przechować w pularesie — na każdy jednak sposób oddzielnie od książeczki.

Jako korzystną lokacyę kapitału polecamy

$4\frac{1}{2}\%$

Listy zastawne

Banku Galicyjskiego
dla handlu i przemysłu
w Krakowie

wolne od podatku.

Listy te, mające **pupilarne bezpieczeństwo,** nadają się do lokowania funduszów sierocych w depozytach sądowych, oraz mogą być użyte na wadya, kaucye małżeńskie i t. p.

Powyższe listy są do nabycia w Kantorze Banku po kursie dziennym.

FILIA
Pragskiego Banku Kredytowego
we Lwowie, ul. Karola Ludwika l. 29
(Nr. telefonu 937, 946, 846).
Zakład centralny w Pradze. Filie w Kolinie Ołomuńcu i Brodach.
Wpłacony kapitał akcyjny K. 9,000.000.
Fundusze rezerwowe i gwarancyjne K. 4,100.000.

Korzystne załatwianie
wszelkich transakcyi bankowych
i lokacyi kapitałów

Kupno i sprzedaż papierów wartościowych. — Przeprowadzanie wszelkich obrotów giełdowych na targach krajowych i zagranicznych.

Promesy, Losy (Sprzedaż losów za wypłatą w rachunku bieżącym). — **Otwieranie kredytów i udzielanie zaliczek** na pokład papierów wartościowych. — Przyjmowanie w przechowanie i w zarząd papierów wartościowych. — Ubezpieczanie losów i efektów od strat z powodu wylosowania. — Wykupno płatnych kuponów i wylosowanych papierów wartościowych. — **Listy polecające i akredytywy** na sezony podróży. — **Eskont weksli. — Inkasa i wypłaty** w kraju i na miejsca zagraniczne. — **Wkładki pieniężne,** na książeczki wkładkowe (podatek rentowy opłaca Bank) oprocentowuje po

4½ procent

na asygnaty kasowe z 90-dniowem wypowiedzeniem: oprocentowanie po $4\frac{1}{4}\%$ i w rachunku bieżącym.

Oddział komercyalny:

Finansowanie przedsiębiorstw przemysłowych i budowli publicznych, kredyty na podatki i cła. Zaliczkowanie faktur towarowych. Kupno i sprzedaż w drodze komisowej towarów i zaliczkowanie tychże.

Filia c. k. uprz. austryackiego

Zakładu kredytowego

dla handlu i przemysłu
WE LWOWIE

wydaje codziennie (z wyjątkiem niedziel i świąt) w **godzinach od 9 do 12 przedpoł. i od 3 do 4 popoł.**

książeczki wkładkowe

z 4% oprocentowaniem

Na żądanie wypłaca kwoty do 5000 k. jednego dnia i na jednę książeczkę bez wypowiedzenia.

Kupuje i sprzedaje

wszelkie papiery wartościowe i monety po kursie dziennym bez doliczenia prowizyi, wydaje przekazy i akredytywy na zagraniczne miejsca, przyjmuje zlecenia giełdowe, bierze w przechowanie papiery wartościowe i udziela na nie zaliczek.

Wiedeński Bank Związkowy

FILIA WE LWOWIE.

Kapitał akcyjny:
K. 80,000.000.

Fundusze rezerwowe:
K. 23,027.428·13.

Lwów
we własnym gmachu przy
ul. Jagiellońskiej l 3.
Telefon nr. 57. Dyrekcya
Telefon nr. 358. Kantor wymiany.

Zakład centralny
Wiedeń
FILIE: Aussig n. Z. Berno, Budapeszt, Czerniowce, Grac, Prościejów, W. Neustadt i St. Pölten.
12 kantorów wymiany i kas depozytow. we Wiedniu.

Załatwia wszelkie interesa bankowe oraz transakcye w zakres kantorów wymiany wchodzące a mianowicie:

Przyjmuje wkładki w rachunku czekowym i w rachunku bieżącym. Przyjmuje wkładki na 4% książeczki wkładkowe. Oprocentowanie rozpoczyna się z dniem następnym po złożeniu wkładki a kończy się z dniem poprzedzającym podjęcie wkładki. Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszów. **Eskontuje weksle,** otwiera kredyty i udziela zaliczki w podkład papierów wartościowych. Przeprowadza wszelkie obroty **giełdowe** na targach krajowych i zagranicznych. **Kupuje i sprzedaje papiery wartościowe, waluty i przekazy** na zagraniczne miejsca.

Wydaje listy kredytowe na wszystkie kraje. Wymienia kupony i wylosowane papiery wartościowe. Inkasuje weksle we wszystkich miejscach krajowych i zagranicznych. Przechowuje papiery wartościowe i zarządza nimi. Ubezpiecza papiery wartościowe przed stratami z wylosowania. Rewiduje bezpłatnie numera losów i innych papierów wartościowych, podlegających losowaniu. Najkorzystniejsze. Pilne czuwanie nad interesami klienteli. Ułatwienia wszelkiego rodzaju, umożliwione doświadczeniem i rozgałęzionymi stosunkami w całym świecie kupieckim.

Nakładem Związku. Redaktor odp. Walery Struszkiewicz.

Z drukarni i litografii Piller-Neumanna we Lwowie.